

Na osnovi 7. člena Temeljnega akta Slovenskega združenja za psihoterapijo z dne 9.11.2023, je Upravni odbor Slovenskega združenja za psihoterapijo dne, 20.11.2023 sprejel naslednji

KODEKS POKLICNE ETIKE Slovenskega združenja za psihoterapijo

1. SPLOŠNA DOLOČILA

Ta Kodeks poklicne etike je oblikovan prvenstveno za zaščito tistih ljudi, ki jih psihoterapevtovo delo najbolj zadeva, to je klientov in drugih uporabnikov psihoterapevtskih storitev. Ta kodeks je v interesu psihoterapije kot stroke, pa tudi v interesu celotne družbe. Kodeks poklicne etike Slovenskega združenja za psihoterapijo (v nadaljevanju Kodeks poklicne etike SZP), opredeljuje

- splošne vrednote, načela, standarde profesionalnega ravnanja,
- informira in zaščiti vse, ki se poslužujejo psihoterapevtskih storitev in
- je podlaga za vlaganje pritožb in njihovo razreševanje.

Psihoterapevt se ravna po tem kodeksu, ko obravnava kliente, ko izobražuje in usposablja študente, specializante in edukante (edukant je kdor se izobražuje in usposablja za poklic psihoterapevta v društvih, združenjih, inštitutih). Vse tri navedene kategorije učečih v psihoterapiji, so v nadaljevanju poimenovane kot specializanti. Določbe tega kodeksa veljajo tudi za specializante v osebni učni izkušnji.

Kodeks postavlja načela poklicne etike in služi kot merilo za evaluacijo psihoterapevtovega poklicnega ravnanja.

Načela Kodeksa poklicne etike SZP so vodilo za psihoterapevta, pa tudi za specializanta, študenta, edukanta psihoterapije, ko s teoretičnim in praktičnim delom prispevajo k višji kvaliteti življenja in k samouresničevanju človeka, da lahko ta čim bolj suvereno obvladuje vsa področja svojega življenja. Kodeks opredeljuje najpomembnejša načela etičnega ravnanja, vendar je treba upoštevati, da lahko v določeni situaciji velja istočasno več različnih etičnih načel, ki so si lahko v konkretni situaciji v nasprotju, zato je pomembno v vsaki situaciji posebej oceniti, katero načelo je najpomembnejše in katero ravnanje je v konkretnem primeru etično najbolj ustrezno.

Odgovorna poklicna praksa zahteva refleksijo in posvetovanje o lastnem strokovnem in etičnem ravnanju. Kodeks poklicne etike SZP je v procesu lastnega odgovornega odločanja za psihoterapevta vir relevantnih informacij. V primerih dvoma in negotovosti je dolžnost psihoterapevta, da poišče nasvet tudi pri izkušenih kolegih, pri Častnem razsodišču Slovenskega združenja za psihoterapijo, v pravni in zdravstveni stroki.

Kodeks poklicne etike Slovenskega združenja za psihoterapijo je temeljni interni akt SZP in velja za vse člane združenja.

Vsi izrazi kot npr. psihoterapevt, supervizor, mentor, klient, specializant, študent, edukant itd., ki so izraženi v moški spolni obliki, se uporabljajo za oba spola.

1.1. Uvodne določbe

1. člen

Kodeks poklicne etike SZP je zapis najpomembnejših načel, po katerih se psihoterapevti ravnaajo pri svojem delu.

2. člen

Kodeks poklicne etike SZP opredeljujejo štiri načela. Po pomembnosti si sledijo: načelo spoštovanja

človekovih pravic in dostojanstva, načelo skrbi za kompetentnost, načelo odgovornosti ter načelo poštenosti.

2. SPOŠTOVANJE ČLOVEKOVIH PRAVIC IN DOSTOJANSTVA

Psihoterapevt spoštuje kliente in druge osebe, s katerimi prihaja v stik in njihove osnovne človekove pravice, dostojanstvo in enakopravnost.

Načelo spoštovanja pravic in dostojanstva je bistveno načelo Kodeksa poklicne etike. Psihoterapevti ga vedno upoštevajo kot vodilno načelo, z izjemo tistih okoliščin, ki pomenijo očitno in neposredno ogrožanje znanega ali neznanega posameznika in pomeni kršenje tega načela odvrčanje te očitne in neposredne.

V tem načelu so opredeljeni spoštovanje človekovega dostojanstva, človekove splošne pravice, enakost pravic, zasebnost in zaupnost, informirana privolitev (obveščeno soglasje) s svobodno odločitvijo klienta ter spoštovanje človekovih pravic in dostojanstva pri raziskovalnem delu.

2.1. Spoštovanje človekovega dostojanstva

3. člen

Psihoterapevt spoštuje vse ljudi, s katerimi prihaja v poklicni odnos. Pri svojem strokovnem delu spoštuje dostojanstvo, osebnost, znanje, spoznanja, izkušnje in strokovnost vseh oseb, s katerimi prihaja v stik.

Zaradi narave dela je težišče odgovornosti psihoterapevta spoštovanje neposredno vključenih v poklicni odnos, saj so ti bolj izpostavljeni kot posredno vključeni (širša družina, tim, tretja stran, javnost). Klienti, ki so neposredno vključeni v psihoterapevtski proces, so bolj ranljivi in je zanje psihoterapevtova odgovornost praviloma večja od tiste za posredno vključene v proces.

4. člen

Psihoterapevt pri svojem delu spoštuje človekove pravice. Zanj so posebno pomembne pravice do zasebnosti, samoodločanja in avtonomije. Pri opravljanju strokovnega dela jih spoštuje in ščiti.

Psihoterapevt sme pri delu s klienti uporabljati samo tiste postopke in uporabljati takšne aktivnosti, ki sodijo v sklop njegove psihoterapevtske usposobljenosti.

5. člen

Psihoterapevt spoštuje psihično (duševno), duhovno in telesno integriteto klientov.

2.2. Človekove splošne pravice

6. člen

Psihoterapevt zavrne sodelovanje v postopkih, ki kršijo pravne pravice drugih ljudi.

7. člen

Psihoterapevt pri svojem delu spoštuje in varuje človekove pravice ter svoje znanje in veščine uporablja v skladu s tem kodeksom. Psihoterapevt obravnava tiste kliente za katere presodi, da jim o lahko pomagal.

2.3. Enakost pravic - enakopravnost

8. člen

Psihoterapevt enakopravno obravnava vse ljudi ne glede na raso, narodnost, spol, vero, politično pripadnost ali spolno usmerjenost. Psihoterapevt ne dopušča, opravičuje, olajšuje ali sodeluje pri

kakršni koli diskriminaciji.

Psihoterapevt zavrača in preprečuje postopke, ki nepravilno diskriminirajo ljudi.

2. 4. Zasebnost in zaupnost

9. člen

Psihoterapevt v poklicnem delu s posameznikom, skupino ali ustanovo vzpostavi zaupni odnos. V tem odnosu strogo spoštuje načelo poklicne tajnosti. Načelo zaupnosti velja tudi po zaključenem poklicnem odnosu.

10. člen

Psihoterapevt ne spoštuje obljube zaupnosti le v tistem primeru, v katerem upravičeno verjame, da je prelom zaupnosti edini način, s katerim lahko prepreči jasno in neposredno nevarnost za kateregakoli posameznika.

Psihoterapevt svojim klientom in drugim udeležencem na začetku skupnega dela pojasni naravo zaupnosti in možne omejitve klientovih pravic do zaupnosti. Terapevt kliente seznani s potencialnimi okoliščinami v katerih bi bilo glede na veljavno zakonodajo, potrebno razkriti zaupnost.

11. člen

Psihoterapevt pozna in upošteva pravice, načela in ukrepe, s katerimi se preprečujejo nezakoniti in neupravičeni posegi v integriteto človekove osebnosti, osebnega in družinskega življenja oseb, zaradi zbiranja, obdelave, shranjevanja in posredovanja osebnih podatkov ter njihove uporabe.

12. člen

Psihoterapevt o poteku psihoterapevtske obravnave vodi stalno, urejeno, sistematično in ter časovno pregledno evidenco osebnih podatkov, ki vsebuje: datum začetka in zaključka obravnave, datumi srečanj, osnovna pritožba, zaradi katere je klient vstopil v psihoterapevtski proces, cilji obravnave, »seting« in s tem zagotavlja transparentnost.

Psihoterapevt lahko vodi svoje osebne zapise o obravnavi, ki jih hrani ločeno in niso nikomur na vpogled.

13. člen

Psihoterapevt na zahtevo klienta oz. klientov, lahko napiše potrdilo, poročilo, mnenje, oceno, vendar se sme vsebina tega dokumenta nanašati samo na klienta, kliente, ki je oz. so v obravnavi.

14. člen

V primeru zakonite zahteve po razkritju podatkov, psihoterapevt takšno sporočanje smiselno omeji in razkrije samo vsebine, ki so neposredno povezane z zakonito zahtevo.

15. člen

Kadar zakon določa razkrivanje podatkov in gre za jasno in neposredno nevarnost, ki preti posamezniku ali skupini, psihoterapevt za razkrivanje relevantnih podatkov tretji strani, ne potrebuje klientovega soglasja. Psihoterapevt o tem obvesti pacienta.

16. člen

Psihoterapevt smiselno omeji podatke in ohranja anonimnost vseh udeleženi v raziskovanju in izobraževanju.

Psihoterapevt lahko klientove klinične podatke uporablja pri izobraževanju, pisanju, svetovanju, raziskovanju in javnih predstavitev samo v primerih, če za takšne aktivnosti predhodno pridobi pisno soglasje vključenih.

17. člen

Če psihoterapevt dela v multi disciplinarnem strokovnem timu, mora pridobiti klientovo privolitev za razkritje vsebine in obsega podatkov o njem.

18. člen

Psihoterapevt je osebno odgovoren za varno in zaupno shranjevanje in uporabo vseh podatkov o klientu, v kakršnikoli obliki.

19. člen

Ko psihoterapevt poroča, informira, pojasnjuje ali objavlja karkoli, kar se nanaša na njegove kliente, poskrbi za smiselne omejitve podatkov in za njihovo anonimnost. Kadar namerava psihoterapevt pri objavljanju strokovnih del uporabiti primere iz prakse, mora zagotoviti klientovo popolno anonimnost.

2.5. Obveščena (informirana) privolitev in svoboda privolitve

20. člen

Psihoterapevt pri svojem poklicnem delu klientu, v največji možni meri, zagotavlja odločanje o sebi. Lahko predstavi klientu, klientom, kaj pomeni njegova odločitev, odločitev pa je klientova, vključno o odločitvi o začetku in koncu psihoterapevtske obravnave.

21. člen

Psihoterapevt pridobi obveščeno privolitev klienta pred psihoterapevtsko obravnavo in jo ohranja med njo. Klient lahko med obravnavo privolitev prekliče (kar lahko velja za naprej, ne pa za nazaj) ali zahteva njeno ponovno opredelitev.

22. člen

Psihoterapevt mora pridobiti privolitev ob začetku psihoterapevtskega procesa od vseh polnoletnih neposredno vključenih klientov. Psihoterapevt za vsakega klienta vnaprej ustrezno opredeli vsebino obveščene privolitve, za mladoletne kliente pa psihoterapevt pridobi pisno privolitev za obravnavo od staršev ali skrbnikov.

23. člen

Psihoterapevt je še posebno odgovoren, premišljen in previden pri obravnavi mladoletnih klientov.

24. člen

Če želi psihoterapevt vključiti v raziskavo udeležence, od katerih ne more pridobiti obveščene privolitve (mladoletni), zanje podajo pisno ozaveščeno soglasje starši oz. skrbniki.

3. SKRB ZA KOMPETENTNOST

Psihoterapevt si prizadeva, da pri svojem delu doseže in vzdržuje najvišjo raven kompetentnosti. Pri tem se zaveda omejitev svoje kompetentnosti in meja svojih izkušenj.

Opravlja samo takšno psihoterapevtsko dejavnost in pri tem uporablja samo tiste psihoterapevtske metode in tehnike, za katere je izobražen in usposobljen in ima ustrezne izkušnje.

V tem načelu so opredeljeni etična zavest, omejitve kompetentnosti in omejitve psihoterapevtskih postopkov, potrebnost stalnega strokovnega razvoja in zmožnost psihoterapevta za opravljanje poklicnega dela.

3.1. Etična zavest

25. člen

Psihoterapevt pozna Kodeks poklicne etike SZP, svoje poklicno delo povezuje z etičnimi cilji in jih spoštuje. Pri svojem delu se kontinuirano izobražuje, se aktivno udeležuje supervizije in sledi smernicam razreševanja etičnih vprašanj. Skrbi za uravnoteženost v svojem življenju in neguje svoje psihofizično zdravje.

3.2. Omejitve kompetentnosti

26. člen

Psihoterapevt strokovno deluje v mejah svoje izobrazbe, usposobljenosti, izkušenj ter določil tega kodeksa. Strokovna zahtevnost posameznih specifičnih področij psihoterapevtskega dela obvezuje psihoterapevta, da določeno področje poglobljeno obvlada in prevzema le naloge, za katere je usposobljen.

3.3. Omejitve postopkov

27. člen

Psihoterapevt uporablja metode, tehnike in postopke, ki so strokovno sprejeti in je, znotraj le-teh, pri izboru neodvisen in svoboden. To ga obvezuje h kritičnemu odnosu, zlasti do tistih metod, ki so pridobljene v drugačnih, »ne psihoterapevtskih okoljih« ali so pomanjkljivo strokovno verificirane.

3.4. Stalni poklicni razvoj

28. člen

Poklicno delo obvezuje psihoterapevta, da se stalno poklicno izpopolnjuje, usposablja in se aktivno udeležuje supervizije.

3.5. Zmožnost za opravljanje strokovnega dela

29. člen

Psihoterapevt prevzema in opravlja strokovno delo, kadar mu telesno in psihično zdravje to dopuščata in omogočata poklicno zmožnost in presojo. V primerih, ko je zaradi različnih osebnih okoliščin ogrožena njegova psihofizična kondicija s tem pa tudi kvaliteta njegovega strokovnega dela, psihoterapevt za čas trajanja takšnega stanja prekine svoje delo in poskrbi za kliente na najboljši možni način.

4. ODGOVORNOST

Psihoterapevt se zaveda svoje strokovne in poklicne odgovornosti do svojih klientov, institucij, specializantov, skupnosti in družbe, v kateri živi in dela. Izogiba se povzročanju škode. Za svoje delovanje je v celoti odgovoren. V največji možni meri si prizadeva, da njegovo strokovno delovanje ni zlorabljeno.

V tem načelu so opredeljeni splošna odgovornost, zagotavljanje visoke ravni strokovnega in

znanstvenega dela, izogibanje povzročanju škode, podaljšana skrb, ki izhaja iz zaključene obravnave, razširjena odgovornost mentorstva, supervizije, osebne izkušnje ter razreševanje etičnih dilem.

4.1. Splošna odgovornost

30. člen

Psihoterapevt je odgovoren za strokovnost, kakovost svojega dela in za posledice svojega poklicnega delovanja.

31. člen

Psihoterapevt se pritožbenemu postopku, ki teče proti njemu, ne izogiba. V skladu s svojim najboljšim znanjem, vedenjem in spominom odgovarja in sodeluje z disciplinskim organom.

4.2. Zagotavljanje visoke ravni strokovnega in znanstvenega dela

32. člen

Psihoterapevt razvija in ohranja visoko znanstveno in strokovno raven svoje poklicne dejavnosti in deluje v skladu z načeli tega kodeksa. Psihoterapevt je odgovoren za svoje znanstveno in strokovno delo ter za strokovnost obravnav, ki jih vodi.

4.3. Izogibanje povzročanju škode

33. člen

Psihoterapevt s svojim strokovnim delom ne povzroča škode klientu. Posledice nepredvidene, nehotne in/ali neizogibne škode čim bolj omili.

4.4. Podaljšana skrb

34. člen

Psihoterapevt je odgovoren za izpeljavo psihoterapevtske obravnave, tudi kadar sam ne more obravnave zaključiti. Izpeljavo obravnave v takšnem primeru zagotovi v sodelovanju s kolegi ali institucijo.

35. člen

Psihoterapevt v okviru svojih možnosti ostaja odgovoren za pomoč klientu tudi po končani obravnavi, če se ta ponovno obrne nanj s problemom, povezanim s prvotno obravnavo.

4.5. Razširjena odgovornost

36. člen

Kadar psihoterapevt vodi projekt, poučuje, opravlja mentorstvo, supervizijo ali osebno izkušnjo, je odgovoren za korektno znanstveno in strokovno posredovanje znanj, veščin, etičnih norm.

4.6. Razreševanje etičnih dilem

37. člen

Psihoterapevt je pozoren na etične dileme, jih prepozna in poskuša razreševati v skladu z načeli tega kodeksa poklicne etike psihoterapevtov. Pri razreševanju dilem se posvetuje s kolegi na svojem področju ali/in zahteva pomoč Častnega razsodišča pri Slovenskem združenju za psihoterapijo.

5. POŠTENOST

Psihoterapevt je do drugih ljudi in klientov pošten, pravičen in spoštljiv. V svojem strokovnem delovanju si prizadeva za strokovni razvoj, razvoj psihoterapevtske znanosti, razvoj teorije in integracijo praktičnih izkušenj.

Psihoterapevt svojo poklicno vlogo pojasni klientom na začetku strokovne obravnave in ves čas obravnave deluje skladno s svojo poklicno vlogo.

V tem načelu so opredeljeni dolžnost poznavanja omejitev, zagotavljanje lastne poštenosti in verodostojnosti, odkritosti in odprtosti, konfliktnost interesov ter izogibanje dvojnim vlogam zaradi morebitnega izkoriščanja in ustrezno ravnanje ob zaznanih kršitvah Kodeksa poklicne etike SZP.

5.1. Poznavanje omejitev

38. člen

Psihoterapevt se mora pri svojem delu zavedati svojih osebnih in poklicnih omejitev. V zahtevnih situacijah poišče nasvet in pomoč kolegov, v superviziji, interviziji ali v ustrezni instituciji.

5.2. Poštenost in verodostojnost

39. člen

Psihoterapevt svoje poklicne kvalifikacije, izkušnje in kompetence objektivno in pošteno predstavi klientom, specializantom in drugim, za katere je to pomembno in so upravičeni do teh informacij.

40. člen

Psihoterapevt svoje storitve ustrezno cenovno ovrednoti in s cenami seznanja koristnike svojih storitev, morebitne spremembe cen pa pravočasno naznani.

41. člen

Psihoterapevt je objektivni pri navajanju zaključkov, mnenj in ugotovitev in se zaveda omejitev stroke.

5.3. Odkritost in odprtost

42. člen

Psihoterapevt ustvarjalno prispeva k razvoju in uporabnosti stroke. Ugotovitve in spoznanja posreduje strokovni in širši javnosti.

43. člen

Psihoterapevt ima do javnosti aktiven odnos in stremi za tem, da je javnost objektivno obveščena o prispevkih psihoterapevtskih spoznanjih k razvoju posameznika in stroke.

44. člen

Kadar klient, specializant izrazi dvom o poteku obravnave, postopka, o odnosu ali drugih okoliščinah v psihoterapevtskem procesu, postopku, je psihoterapevt dolžan klienta, specializanta odkrito informirati o možnih drugih postopkih oz. virih pomoči. Klientovo zmotno pojmovanje o psihoterapevtski obravnavi razčisti ter ponovno vzpostavi zaupanje.

5.4. Konfliktnost interesov in izkoriščanje

45. člen

Psihoterapevt se zaveda problemov, ki jih povzročča »dvojni odnos« s klientom. Dvojni odnos med terapevtom in klientom nastopi takrat, ko terapevt in klient, poleg terapevtskega, vstopata istočasno še v nek drug skupni odnos. Takšnim dvojnim odnosom se mora psihoterapevt izogibati. Če je le možno, se izogne dvojnemu odnosu (poleg terapevtskega, npr. še poklicni, prijateljski, sorodstveni odnos, priložnostna druženja idr.), ki zmanjšuje potrebno poklicno razdaljo, ker dvojni odnos lahko vodi do konflikta interesov. Če do tega pride, mora dvojni odnos razrešiti.

Psihoterapevt je posebej pozoren na to, da ne združuje nepoklicnih in poklicnih odnosov, kjer ne more zadržati potrebne poklicne razdalje.

46. člen

Psihoterapevt s klientom ali njegovimi bližnjimi osebami, med psihoterapevtsko obravnavo in po njenem zaključku, ne prestopa intimnih, osebnih in seksualnih meja. Tudi kasneje je do svojih pacientov in njihovih bližnjih oseb v tem smislu zadržan.

47. člen

Psihoterapevt poklicnega odnosa ne izkorišča za osebne, politične, verske ali druge ideološke interese in namene.

48. člen

Psihoterapevt tudi po formalnem zaključku obravnave ne izkorišča neenakosti moči, ki izvira iz vlog poklicnega odnosa.

Psihoterapevt se zaveda, da se konflikt interesa in neenakost moči v odnosu lahko nadaljuje tudi po tem, ko je profesionalen odnos formalno končan in da se profesionalne odgovornosti nadaljujejo tudi po formalnem končanju profesionalnega odnosa.

6. KRŠITVE KODEKSA POKLICNE ETIKE

49. člen

Psihoterapevt je ob spoznani kršitvi Kodeksa poklicne etike SZP dolžan ukrepati. Kršitelja opozori in če je potrebno, obvesti Slovensko združenje za psihoterapijo.

50. člen

Kršitve Kodeksa poklicne etike obravnava in zanj, kršiteljem izreka sankcije Časno razsodišče Slovenskega združenja za psihoterapijo po postopku, ki je s posebnim pravilnikom predpisan za ugotavljanje kršitev Kodeksa poklicne etike SZP, odločanje o odgovornosti kršitelja in izrekanju sankcij kršitelju.

Ljubljana, 20. november 2023

Predsednica SZP
Irena Kosovel